

bal.: «a lo que tu estàs resolta / és en es medi darré / quan no queda més que fé / amb una *estrenyadat* forta», Bart. Crespi (*Allota Enganada*, 14); *estrenyitat* [S. XIV, Alcoati].

Estrenyedador [entorn de l'any 1500, Díex] amb moltes accs. peculiars a Mallorca, on també és nom de sementers («s *astrayadó* de ses llebres») a Sa Porrassa, Calvià, 1964, no sé si en el sentit de 'covil', clot menut on la llebre s'ha d'estrenyer per aclapar-s'hi de nits, i de vegades les hi sobten els caçadors). *Estrenyor* 'estretor angoixosa' «casi tot el Col·legi ha baixat a veure lo sarau, ab tanta *estrenyor* de gent ---», B. de Maldà (*Coll. B. V.*, 105); *estrenyó* f., com a «ant.» en Belv. 1803, grafia que potser fóra més justa, si prové (com fóra més regular morfològicament) d'**estrenyeó*, -ITONE; «va despenjar-se --- per la reixa que donava damunt el barranc, amb tant d'~, que a l'embotir el cos entre els ferros de la reixa, se li va llevar la pell de l'esquena», Coromines (*Silèni*, xx, 259, O. C., 106b 28). *Estrenyiment*, -ement; *estrenyedura*; *estrenyedor*; *estrenyent*.

Astrènyer, rar en català, del ll. *a(d)strǣngere* 'obligar severament a', 'estrènyer o restrènyer el cos'; quasi només en la forma estrictament sàvia *astringir*, i l'antic part. actiu *astringent* [Lacav. 1695; Belv. 1803, etc.], amb especial aplicació terapèutica-dietètica; *astringència*; *astricció*; *astrictiu*; *astricte*.

Constrènyer, de primer *costrènyer* [S. XIII], del ll. *CONSTRĒNGĒRE* 'obligar, forçar': «él los *costrès*-se tant clausí, departits en diverses càrcers», «*costrès*-se tant fort en sa vida que e<n> molt gran malautia ne cased», *VidesR* (fº 121v2, 72r1), o bé amb el valor d'obligar: «*costrèt* per l'Esperit Sant, eu dixí ---», «Nós *costre*<n>*ia* quant nos aordenava al baptesme», id. (91v2, 127r2); *constrèngats* Subj. pres. 5 doc. 35 ross. de 1393, i «que *constrènga* aquel per prenamet de penyores», id., 1336 (*InuLC*), forma que trobem així mateix en un doc. de 1377 (veg. context a TAXA), MiretS (*TemplH*, 432); ara sobretot freqüent el participi «*adjuro te per Deum vivum, ut dicas nobis si tu es Christus filius Dei* --- E llavors Jesuchrist, vehent que era *costrèt*, jat-se-fos que sabés que mal li'n pendrie --- dix --- Ver és», StVicentF (*Serm.* II, 265.31); *costrèta* 'constrènyiment, obligament': «Déus solament se deu jurar per *costrèta* de jutge», id. (id. II, 265.18); *constrènyiment*; *constrènyent*; *constricció*; *constrictiu*; *constrictor*; *constrictura*; *constringent*. En forma també sàvia *estricte* [1917, DOrt.] més usat espt. en combinacions fraseològiques com la *Catalunya estricta* (entenent el Princ., un règim estricte, etc.); *estricteament*.

Destrènyer [S. XIII], del ll. *DESTRĒNGĒRE* 'arrencar, arrabassar', 'estrijar, netejar, esterregar, refregar', 'esqueixar', 'criticar', mot comú en romànic amb l'oc. ant. *destrēber* 'êtreindre, presser, tourmenter; restreindre, empêcher; contraindre, forcer, maîtriser, assujettir; terminer, décider; se *destrēber* se maîtriser, faire un effort», cf. fr. *détresse* (fr. ant. *destrēce*) 'destret, desesperança, misèria' (que parteix d'un **DESTRICȚIA* o del nomin. *destricȚio*): «vida ermitana era --- vestir cilici per *destrènyer* la carn», Llull (*DoctrPu.*, 60

Gili, p. 277); «fam fortment lo *destrènyia*, cor dos jorns eren passats, que ell no havia menjat ni begut» (*Blanq.*, NCL. I, 237.20); «la temptació qui fortment la *destrènyia*», «les temptacions --- moltes vegades havia pregat Déus que no les hagués, car fortment lo *destrènyien* e en gran tristícia lo metien», id. (id. I, 171.3; *Merav.* IV, 229); «--- que jo haja mon Regne, ab que jo he contrastat e *destrèt* Aragó e Catalunya d'aquels qui-s levaren contra mi ---», Jaume I (*Cròn.*, Ag., 59); d'una gran freqüència en la nostra llengua medieval: l'*InuLC* n'aplega una quarantena d'exs. en cent-trenta anys [1292] de docs. ross. Segueix molt usual en tots els clàssics: «la set, qui-m *destrènyia* / volent-me tolre l'apetit / ---», BMetge (*Fort. e Prud.*, NCL., 67.9).

Espt. usual en accs. legals, entorn de 'obligar': «si algun senyor de nau o lenys deurà deute o deutes a --- alguns --- si --- aquells a qui ell deurà no li demanaran, e ab la senyoria no-l ne *destrènyeran* ---», *Consolat* (Pard., § 233, p. 309; «Arnau Figuera per prec --- del dit Bñ frare seu, s'establí per fermansa --- per la dita pena --- e renuncià ad aquel dret qui mana *destrènyer* ans lo principal que la fermansa», a. 1312 (ross., RLR xxix, 65; 1313, id. xxix, 73); «que puguén *destre*<n>*yer* o pe<n>*yorar* lurs deutors», «hom abitant de Vilafranca no sia covengut ny *destrèt* de respondre em pleyt fora Vfr.», *Cartoral* de Vfr. de Conflent a. 1324 (fº 4r, 3v), «d'aquí avant forçets e *destrèngats* a pagar e contribuir, axí com són acostumats de *destrènyer* e forçar ---», a. 1381 (en el Ll. Roig de Prats de Molló, copiat el 1643, fº 68r); i no és rara la construcció formulària «que-ls sobre-pausatz damont dits o pusquen e o degen fer e *destre*<n>*yer* fer», a. 1292 (Alart, RLR IV, 513).

Destret es troba ben sovint com a participi de *destrènyer* simplement: «fahien inquisició contra lo bisbe o l'arquebisbe d'aquella terra si havia *destrèts*¹ los marmessors que deguessen complir los testaments ---», *Blanq.* (II, 226.25); sigui per substantivació d'això, o com a continuació de *DESTRĒCTUS*, -ŪS, ja substantiu llatí, és freqüent per extrem l'ús del substantiu *destrèt* en cat. medieval, en accs. de matís més o menys jurístic, com 'coacció', 'dret que es cobra per imposició', etc., ja 1075 a cert súbdit segarrenc li donen «los *destrèts* e l'estachamens e mandamentas ---» (Guardiada, Miret i Sans, *Rev. de Bibliogr. Cat.* VII, 8); 'coacció': «per *destrèt* de senyoria», «si al senyor de la nau --- convendrà a gitar, o sia que git per *destrèt* d'aquells lenys armats, peròç que mils los pusca fugir --- o sia que l temporal lo faça gitar ---», *Consolat* (Pard., §§ 227, 66, pp. 293, 112); «metatz banders qui hagen a jurar en poder de quasqu de vosaltres, així quant a vosaltres é en *destrèt*», ross., 1309 (RLR VIII, 56); l'*InuLC* en recull moltíssims testimonis amb matisos centrats en el d'obligació, imposició en tot el S. XIV: «item lo forn, ab lo *destrèt* de coure lo pan del loc de Totzon».

Però és tant o més corrent amb el significat merament moral i abstracte de 'angúnia extrema, sentiment del qui es veu perdut' o 'molèstia insuportable': «com